

Innhold:

Forord.....	Side 4	Økonomi.....	Side 16
Innledning.....	Side 5	Organisasjonen.....	Side 17
Den nye tvisteloven - erfaringer.....	Side 6	Ressurssituasjonen.....	Side 19
Statistikk.....	Side 11	Kurs og etterutdanning.....	Side 21
Høyesterett	Side 12	Ansatte.....	Side 23
Lovendringer.....	Side 13	Historie.....	Side 26
Vitnestøtte.....	Side 14		

Forord

Borgarting lagmannsrett legger med dette frem sin årsmelding for 2008 – den syvende i rekken.

Vi vil med dette rette en stor takk til redaksjonsutvalget: Seniorkonsulent Rønnaug Hoff (leder), lagdommer Petter Chr. Sogn, lagdommer Ragnar Vik og konsulent Line Brodahl, og til alle andre medarbeidere som har bidratt på forskjellig vis.

Nils Erik Lie
førstelagmann

Kari E. Breirem
direktør

**Utgitt av Borgarting
lagmannsrett mars
2009.**

Redaksjon:
Rønnaug Hoff
Line Brodahl
Petter Chr. Sogn
Ragnar Vik

Bidragstere:
Nils Erik Lie
Kari E Breirem
Kari Kallager
Bjørn Engstrøm
Kristin Nybråten
Siri Berg Paulsen

Foto:
Rønnaug Hoff
Line Brodahl

Innledning

Årsmeldingen inngår i synliggjøringen av vår virksomhet overfor bevilgende myndigheter, den sentrale offentlige forvaltning, advokater, politi og påtalemyndighet, og ikke minst overfor samfunnet som sådant og dem som berøres av virksomheten ved Norges største anke-domstol. Gjennom de årlige beretningene håper vi å kunne vise den utvikling som finner sted.

For Borgarting lagmannsrett ble 2008, som for alle andre domstoler, preget av at den nye tvisteloven endelig trådte i kraft.

Som omtalt i årsmeldingen for 2007 brukte vi mye ressurser i alle ledd på å legge til rette for at overgangen til ny lov skulle gå mest mulig smertefritt. For alle grupper av ansatte ble det mange nye regler og rutiner å forholde seg til. Ikke minst ble rutinene i saksbehandlingssystemet Lovisa endret. Våre IKT-medarbeidere måtte gjøre mange tilpasninger. Nyansatte, som allerede befant seg på en bratt lærekurve knyttet til tvistemålsloven, fikk de rettslige og praktiske endringene knyttet til tvisteloven på toppen. Endringene er likevel blitt gjennomført uten store problemer. Som fellesskap har vi god grunn til å være fornøyde med det.

Om lovendringen blir vellykket vil vise seg etter hvert og vi vil se om vi har klart å ta den nye lovens virkemidler i bruk på en hensiktsmessig måte og om samarbeidet med advokatene reflekterer at også de innretter seg etter lovens ånd. Erfaringene så langt gir god grunn til å tro at dommerne i Borgarting i all hovedsak er positive til de kulturendringene som forventes, men når vi ser hvor lang tid det tar å skaffe til veie utstyr og ressurser til opplæring, er nok mange skeptiske til at de muligheter loven gir kan optimaliseres.

Vi håper årsmeldingen blir lest og kan bidra til konstruktive innspill til ledelsen og andre for ytterligere å forbedre Borgarting som arbeidsplass og utøver av domstolens krevende og viktige oppgaver.

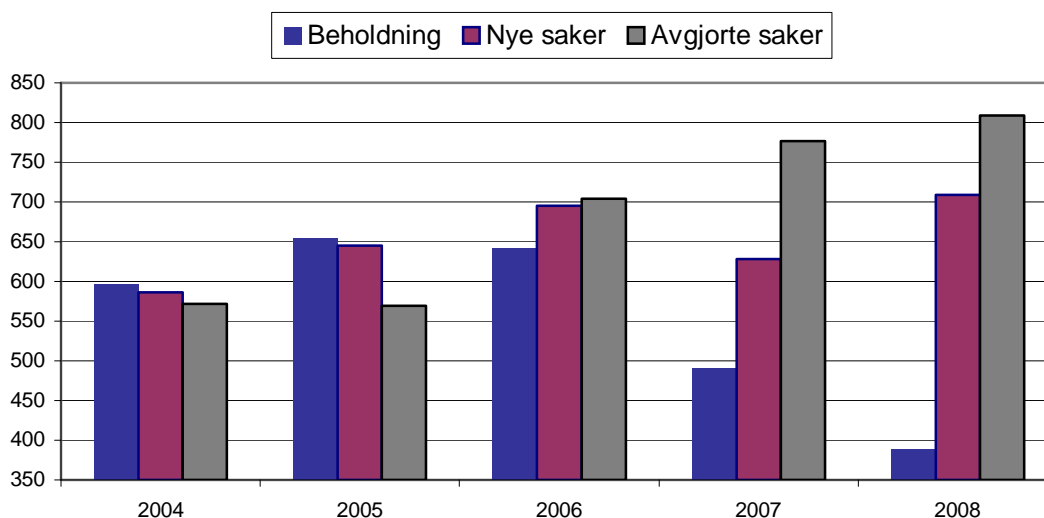

Den nye tvisteloven - erfaringer

Statistikken viser at vi har redusert restansene og behandlingstiden for sivile saker betydelig i forhold til 2007, samtidig som antallet mottatte anker over dommer økte med nærmere 100 saker. Ved årsskiftet var beholdningen av sivile saker ca 400. Dette tilsier at vi som hovedregel skal kunne holde oss innenfor lovens 6 måneders frist der det ellers ligger til rette for det.

Sivile ankesaker

I hvilken grad denne svært gunstige utviklingen kan tilskrives tvisteloven – kan det ikke sies noe sikker om. Når hensyn tas til de ressurser innføringen av loven i seg selv har krevd i 2008, er det nok mest trolig at utviklingen skyldes et godt gjennomført restansenedbyggingsprosjekt som det ble bevilget ekstra

dommerressurser til og ekstra innsats fra alle grupper ansatte. De materielle endringene i tvisteloven, sammenholdt med tvistemålsloven, er ikke veldig store, men bygger på en forutsetning om større dommerstyring enn det som var praksis etter tvistemålsloven.

I forarbeidene til loven Ot.prp.nr.51 (2004-2005) blir det helt innledningsvis uttalt at Lovforslaget legger grunnlaget for en kulturendring blant dommere, advokater og parter når det gjelder behandlingen av sivile tvister. Det legger opp til en aktiv saksstyring fra dommerens side, med større vekt på saksforberedelsen og kortere hovedforhandling enn i dag. Håndteringen av den enkelte sak skal gjennomføres av et proporsjonalitetsprinsipp, slik at saksbehandlingens omfang står i forhold til tvistens betydning.

Dette er et ambisiøst mål. Kulturendringer er ikke noe som vedtas, men som skapes over tid. Det er imidlertid en alminnelig tilslutning til hovedformålet med reformen, nemlig å gi en mer effektiv sivil rettspleie som gir raskere, billigere og riktigere tvisteløsning for partene.

En viktig premisse for å lykkes med dette er at det etableres en hensiktsmessig dialog mellom den aktive forberedende dommer, partene og deres advokater. Dette forutsetter at dommeren kjenner saken, noe som krever at tilstrekkelig tid blir satt av til saksforberedelse, og ikke minst, at det stadig arbeides for å gjøre rutinene enklere.

Det er for tidlig å trekke noen konklusjoner om hvordan tvisteloven vil virke i praksis og om ambisjonen med reformen vil bli oppfylt. Det kan likevel være grunn til å knytte noen kommentarer til erfaringene så langt med noen av de nyordninger loven bygger på. —>

Saksforberedelsen

Tendensen til å prosedere saken mer eller mindre fullt ut i prosesskriv, fremfor å konsentrere seg om de forhold der en er uenig i tingrettens avgjørelse, kan så langt ikke ses å ha endret seg. For å oppnå endringer her, og å sørge for at prosesskrivene blir mer poengterte og mindre argumenterende, er det nødvendig med en samordnet domstolspraksis. Denne vil det ta noe tid å innarbeide i en så stor domstol som Borgarting. Gevinsten vil være en enklere saksforberedelse og bedret oversikt over sakens reelle tvistetema, som i dag i praksis ofte drukner i underordnede detaljer som eventuelt hører hjemme under den muntlige forhandling.

Planmøtet etter tvisteloven § 9-4

Et viktig element i dommerens saksstyring er planmøtet som omtalt i tvisteloven § 9-4. Mange dommere var skeptiske til om dette ville ha noe for seg og fortsatt er neppe alle overbevist. Noen systematisk undersøkelse knyttet til hvordan planmøtet gjennomføres, hva som oppnås og om ressursbruken står i forhold til innsatsen, er ikke foretatt i Borgarting lokalt eller av DA sentralt. Likevel er inntrykket at mange har funnet frem til en måte å gjennomføre disse møtene på som bidrar til å lette den videre saksbehandling. En formalisert

klargjøring av hvilke bevis som skal føres, behovet for sakkyndighet, oppfordring om utarbeidelse av felles juridisk utdrag, klargjøring av påstander og påstandsgrunnlag etc er eksempler på dette. At det på et tidlig tidspunkt etableres en dialog mellom domstol og advokater, som derved får et "eierskap" til fremdriftsplan, tidsforbruk med videre, synes også å virke positivt. På lengre sikt kan den dialog som skapes bidra til å lette kommunikasjonen mellom dommere og advokater generelt, noe som vil være en stor vinning.

Skal planmøtet få det innhold som er ønskelig, må forberedende dommer sette seg relativt godt inn i saken. I motsatt fall kan møtet virke mot sin hensikt. Dette forutsatte merforbruk av dommertid er det vanskelig å skape rom for når restansene samtidig skal ned slik at lovens 6 måneders saksbehandlingstid kan overholdes.

Lovgivers tanke, at den tiden som går med til grundigere forberedelser vil tas igjen ved raskere avvikling av ankeforhandlingene, har så langt ikke slått til i praksis, men det er mulig at dette vil skje på sikt.

Rettens sammensetning

Det var lovgivers intensjon at forberedende dommer også skal sitte i den dømmende rett. Dette har i praksis vist seg vanskelig å få til i lagmannsretten. Det er flere grunner til dette, men resultatet er at den sakskunnskap forberedende dommer har ervervet lett går tapt. Etter tvisteloven § 9-11 skal vedkommende dommer som skal lede ankeforhandlingene klargjøre hvordan ankeforhandlingen skal gjennomføres. I den grad dette avstedkommer direkte kontakt med advokatene, noe som ofte vil være en fordel, krever det at vedkommende dommer i god tid før ankeforhandlingen kommer på samme kunnskapsnivå som forberedende dommer. Også dette er vanskelig å oppnå i praksis.

For advokatene betyr dette at de ikke uten videre kan regne med at de synspunkter som har vært oppe under forberedelsen er kjent for den dømmende rett og at de forbereder seg ut fra dette. Av samme grunn kan entusiasmen for planmøtet reduseres betydelig hos enkelte.

At bare faste dommere har saksforberedelse, bidrar til å gjøre det vanskeligere å tilrettelegge for at forberedende dommer deltar i den dømmende rett. Også av den grunn er det grunn til å vurdere forholdet mellom faste dommere og ekstraordinære, tilkalte og konstituerte dommere. Alle disse gruppene gjør en stor og helt nødvendig innsats i Borgarting, men innebærer også at kapasiteten til gjennomføring av ankeforhandlinger øker mer enn kapasiteten til domskrivning og saksforberedelse. Denne ubalansen rammer de faste dommerne.

Når saksforberedelsestiden stabiliserer seg på et lavt nivå, vil det lette planleggingen og forhåpentligvis gjøre det enklere å legge til rette for at forberedende dommer i flere tilfeller deltar i ankeforhandlingen. →

Sakstilgangen og silingsadgangen

Ved innføringen av tvisteloven regnet man med at sakstilgangen for lagmannsrettene ville gå ned. Så langt har dette ikke skjedd. Tvert i mot har sakstilgangen økt, men uten at dette kan tilskrives tvisteloven. Adgangen til helt eller delvis å nekte fremmet anker som det finnes klart at ikke vil føre frem, jf tvisteloven 9-13 (2) har i liten grad vært brukt. I noen grad skaper ordningen merarbeid ved at det utarbeides silingsnotater og partene gis anledning til å uttale seg etc., mens resultatet er at saken uansett fremmes. For den forberedende dommer kan det i en travel hverdag fortone seg som enklere å ikke reise spørsmålet om siling. Om det så langt er oppnådd noen tidsmessig gevinst ved ordningen er tvilsomt, men også dette kan endre seg når ordningen får ”satt seg” noe mer.

Gjennomføringen av ankeforhandlingene

Gjennomsnittlig antall rettstimer pr ankeforhandling er gått noe ned i forhold til 2007, men tallene er for små til å

konkludere noe om årsaksforholdet til dette.

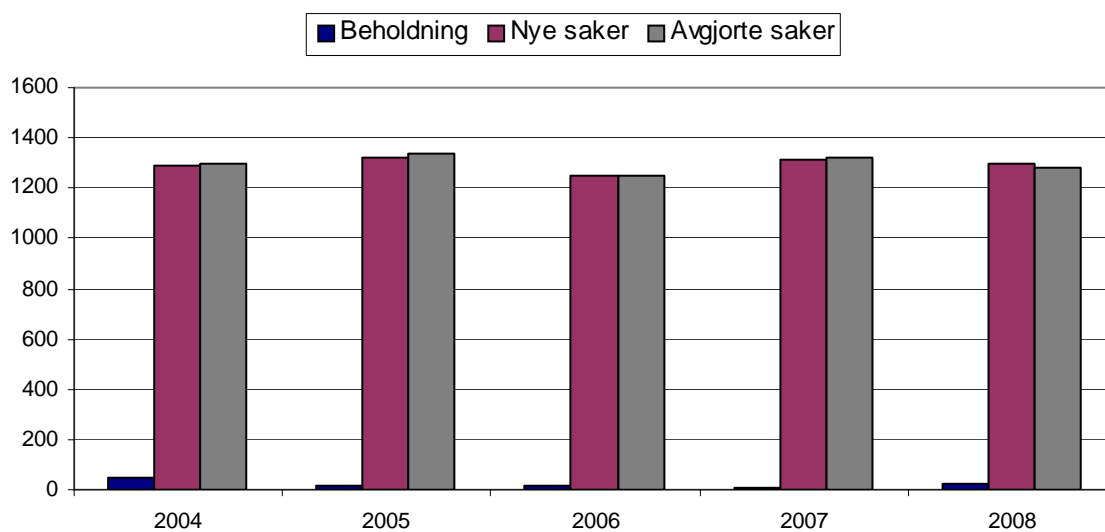
En effektiv saksbehandling vil over tid medføre stadig mer bruk av elektroniske virkemidler, slik også tvisteloven forutsetter, blant annet ved å åpne for at prosesskriv og vedlegg kan sendes elektronisk. Problemstillingene knyttet til domstollovens krav til at prosesskrivene skal være undertegnet, er imidlertid ikke løst. Dette må likevel forventes å skje innen forholdsvis kort tid. Å ha saksmappene lett tilgjengelig i elektronisk form vil gjøre saksforberedelsen og oppfølging av sakene betydelig enklere, men forutsetter at vi får det utstyr og den opplæring som dette nødvendiggjør for å kunne opptre homogent under saksforberedelsen. Det opplæringsbehov endrede saksbehandlingsmessige og administrative rutiner medfører for Borgarting bør ikke undervurderes og det er å håpe at dette hensyntas ved ressurstildelingen.

Stor bruk av sakkyndige

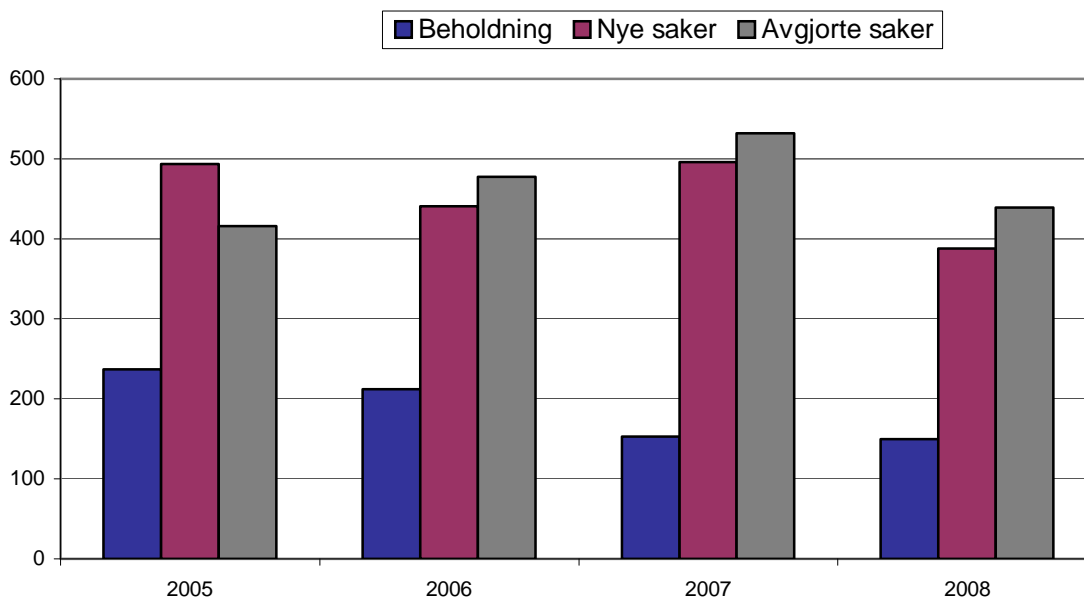
Det er fortsatt en stor – og kanskje økende – bruk av sakkyndige i saker som barnefordeling, pasientskadeerstatninger, etc. Med den kortere berammelsestid som følger av restansenedarbeidelsen oppleves det stadig oftere at det er vanskelig å finne frem til sakkyndige med ledig kapasitet på de aktuelle tidspunkter.

Statistikk - straffesaker

Straffekjæremål

Straffesaker til hovedforhandling

Hvordan gikk det i Høyesterett?

Lagmannsrettens avgjørelser – dommer, kjennelser og beslutninger – kan bringes inn for Høyesterett eller Høyesteretts kjæremålsutvalg ved anke. Det tidligere rettsmiddelet kjæremål ble borte da den nye loven om mekling og rettergang i sivile tvister eller tvisteloven trådte i kraft 1. januar 2008.

Generelt gjelder fortsatt både i straffesaker og sivile saker at anker ikke kan fremmes uten samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg – tidligere Høyesteretts kjæremålsutvalg – og at samtykke bare skal gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende sak, eller det av andre grunner er særlig viktig å få den avgjort i Høyesterett. For anke over kjennelser og beslutninger gjelder ytterligere begrensninger. Dette innebærer at de aller fleste saker får sin endelige avgjørelse i lagmannsrettene.

I 2008 avsa vi 430 dommer i sivile ankesaker. Samtidig traff Høyesterett og Høyesteretts ankeutvalg avgjørelse i 208 sivile ankesaker fra Borgarting. Dette tyder på at i underkant av halvparten av dommene blir forsøkt anket til Høyesterett. Av disse 208 sakene ble imidlertid 166 nektet fremmet eller avvist, og bare 42 tatt opp til realitetsbehandling. Av disse igjen kom Høyesterett til det samme resultat som lagmannsretten i 20 saker, og til et annet resultat i 22 saker. Høyesteretts resultat ble således et annet enn lagmannsrettens i bare

11 % av de påankete sakene.

Bildet er det samme for straffesakene. Vi realitetsavgjorde 430 straffesaker i 2008. Samtidig ble 154 anker over dommer i Borgarting avgjort i Høyesterett og Høyesteretts ankeutvalg. Av disse ble 112 nektet fremmet eller avvist. Av 42 saker som ble realitetsbehandlet kom Høyesterett til samme resultat som lagmannsretten i 22, og et annet resultat i 20. I 87 % av sakene ble resultatet det samme som i lagmannsretten.

Tilsvarende gjelder for ankene over kjennelser og beslutninger, med et samsvar på 95 % for de sivile sakene og 90 % for straffesakene.

Både andelen av de forskjellige avgjørelser som er forsøkt anket og andelen av avgjørelsene som blir endret i Høyesterett eller Høyesteretts ankeutvalg stemmer godt overens med tallene for de senere år. I tiden fremover kommer det til å bli satt økt fokus på kvalitet i domstolsarbeidet. →

Politimangel

Gjennomføringen av mange saker der siktede eller vitner må fremstilles av politiet er blitt vanskeliggjort som følge av manglende ressurser i politiet. Dette skaper logistikkproblemer også hos oss og bidrar negativt på ressursutnyttelsen.

Et viktig område for kvalitetsmåling vil være domstolenes avgjørelser. Her vil et sentralt kvalitetselement være om avgjørelsene er riktige, ut fra lov, rettspraksis og gjeldende rett for øvrig. Når

vi ser hvor få av våre avgjørelser som er blitt endret av den overordnede domstol, kan vi trygt konstatere at våre avgjørelser i 2008 har holdt det samme høye kvalitetsnivå som tidligere.

Andre lovendringer m.v. som særlig har påvirket hverdagen

Utvidede rettigheter for fornærmede
Med virkning fra 1. juli 2008 trådte lovendringen i straffeprosessloven knyttet til fornærmedes rettigheter i straffesaker i kraft. Denne endringen fikk virkning for alle løpende saker og skapte atskillig ekstraarbeid og problemer i en overgangsfase. Også på sikt vil ivaretagelsen av fornærmedes rettigheter etter lovens krav være ressurskrevende.

Nye domstolsskapt krav til saksbehandlingen

At vi på stadig flere områder må vurdere mange sakskomplekser ikke bare mot norsk lov, men også mot EMK og andre folkerettslige kilder er ikke noe nytt, men tendensen er tiltagende. At Norge har fått

flere avgjørelser mot seg i EMD har antakelig bidratt til at kravene til vurdering av konvensjonsforpliktelser oppleves å bli skjerpet fortløpende.

Denne skjerpede praksis, nå sist ved at det stilles ny krav til begrunnelse for ikke å fremme anker i straffesaker, har en ressurside som domstolene ikke kan ta hensyn til, men som medfører at den totale arbeidsbyrde går opp eller at noe blir prioritert ned. Mange hos oss etterlyser en aktiv stillingtagen til dette fra de bevilgende myndigheters side.

Uteblivelser

Vi opplever for ofte at straffesaker blir forsinket eller må utsettes som følge av at siktede ikke er blitt stevnet eller varslet om rettsmøtet. Også dette fører til et betydelig ressurstap og vanskeliggjør en hensiktsmessig saksbehandling.

Vitnestøtte

Som første lagmannsrett startet Borgarting lagmannsrett med vitnestøtte mandag 4. februar 2008. Det var en høytidelig åpning ved førstelagmann Nils Erik Lie. Tilstede under åpningen var også representanter fra Røde Kors og avdelingsdirektør Kersti Fjørstad fra DA.

Mange kjenner usikkerhet når de skal vitne i en rettssak. Man skal inn på en arena som for de fleste er ukjent, ens utsagn kan ha stor betydning for sakens utfall og det påhviler vitnet et strengt ansvar for å snakke sant. Et vitne kan være engstelig for å bli utsatt for inngående og kanskje ubehagelig utspørring og for et voldsoffer kan møtet med den som står tiltalt for voldsutøvelsen være en betydelig påkjenning.

Oslo Røde Kors har påtatt seg å rekruttere frivillige til en ordning der vitnene får tilbud om informasjon, praktisk assistanse og medmenneskelig støtte når de kommer til retten. Sammen med Oslo tingrett ble

det startet et pilotprosjekt 1. februar 2006. To år senere etablerte Borgarting sitt vitnestøtteprogram, som den første lagmannsretten i landet. Førstelagmann Nils Erik Lie foretok den høytidelige åpningen. Til stede under åpningen var også Lisbeth Dahl og Atle Sundelin fra Oslo Røde Kors og Kersti Fjørstad fra Domstoladministrasjonen. Vitnestøttene har sitt kontor ved inngangspartiet i Borgarting lagmannsretts hus, vis-à-vis resepsjonen i første etasje. De sitter imidlertid ikke og venter, men driver oppsøkende virksomhet ved å gå rundt til de enkelte rettssalene.

Alle vitnestøtter gjennomgår et kurs innen

de begynner. Kurset arrangeres i et samarbeid mellom Oslo Røde Kors, Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett. På kurset får de vordende vitnestøttene et innblikk i domstolenes virksomhet, dommeres og forsvareres roller og vitnenes plikter. De lærer også litt om hvordan straffesaker etterforskes. I tillegg får de gjennom omvisning anledning til å gjøre seg kjent med rettslokalene.

Det er for tiden i alt ca 40 vitnestøtter i Oslo tingrett og Borgarting lagmannsrett. Det er vitne-støtte til stede i lagmannsretten tirsdag til fredag hver uke. I 2008 var det 241 vitner som benyttet seg av tilbudet om hjelp fra vitnestøttene i Borgarting lagmannsrett.

Etter ett år med ordningen er Borgarting lagmannsretts erfaring meget positiv.

En vitnestøttes hverdag

Haakon E. Bøhn har vært med siden starten i februar 2008. Han forteller at han syntes idéen med vitnestøtter var god, og at han hadde lyst til å bidra med frivillig innsats i denne ordningen. Etter ett år som vitnestøtte kan han bekrefte at ordningen er til hjelp for mange. Vitnestøtten kan bidra med praktisk bistand og gi svar på de mange ulike spørsmål vitnene måtte ha. Noen ønsker å bli fulgt inn i rettsalen, og en "de-briefing" kan av og til også være kjærkommen. Ikke sjelden kan selve det å ha et annet menneske å forholde seg til, lette situasjonen for vitnet. - Et trygt vitne er som regel et godt vitne, sier Bøhn.

For egen del synes Bøhn at det er givende å delta i rettslivet på denne måten. Han har noe å bidra med, og etter 35 år som forretningsadvokat i Norsk Hydro, er det på en måte "back to basics" å gi støtte og råd, og svare på spørsmål fra vitner i straffesaker. - Hyggelig er det også, sier Bøhn, og fremhever det gode samarbeidet med våre dyktige rettsbetjenter, og forteller at også de han møter i

administrasjonen og i resepsjonene får ham til å kjenne seg velkommen.

Blant vitnestøttene er pensjonistene i flertall, men det er også endel juridiske studenter. Bøhn er litt overrasket over at ikke flere studenter viser interesse. Praksis som vitnestøtte burde være både faglig og menneskelig relevant. En utfordring i rekrutteringssammenheng er også kjønnsfordelingen. Bøhn opplyser at blant de ca 40 vitnestøttene er det bare 3 - 4 menn, og det er ingen mannlige studenter blant dem.

Økonomi

Stillingskategori	2006	2007	2008
Faste dommere	70%	64,7%	65,8%
Kst.dommere	3,2%	7,3%	7,8%
Ekstraordinære/tilkalte	3,2%	3,2%	3,0%
Administrative stillinger (inkl.vikariat)	23,6%	24,8%	23,4%

Borgarting lagmannsrett hadde i 2008 en budsjetttramme på kr 116 398 000.

Lønnsutgiftene arbeidsgiveravgift/feriepenger inkludert utgjorde kr 81 507 698.

Husleie utgjorde kr 32 912 796.

Lagmannsretten har som det fremgår av tallene et meget stramt budsjett.

Organisasjonstilpasning og lederutvikling

Det har i 2008 vært et meget høy arbeidspress i lagmannsretten. Alle har gjort en sterk innsats for at våre restanser både i sivile saker og straffesaker skal ligge på et tilfredsstillende nivå. Innsatsen ga resultater det all grunn til å være stolte av.

Lagmannsretten har fra høsten 2005 hatt en prøveordning med utredere. Vi fikk i denne perioden lønnsmidler til 2 stillinger. Erfaringene fra ordningen er meget positive, både fra en faglig og miljømessig synsvinkel. Fra 1. september 2008 ble ordningen gjort fast og lagmannsretten har ansatt to unge jurister med høy kompetanse.

Foruten å bidra i saksforberedelse representerer utrederne en nyttig kontakt mot den yngre garde i en institusjon som ellers ikke er preget av ungdommelighet blant juristene. En ytterligere utvidelse av ordningen er etter manges oppfatning ønskelig og totalt sett ressursparende.

Mange av de organisatoriske og administrative problemsittinger som oppsto i tilknytning til innflytning nytt bygg i 2005 er nå langt på vei løst.

Organisasjonen, med ny direktør og egen personalkonsulent, har bidratt til å klargjøre skille mellom dommeravgjørelser og administrative gjøremål.

I tillegg har en av våre saksbehandlere blitt ansatt i den krevende rollen som huskoordinator. Hun skal sørge for at de ytre forhold legges til rette for at alle får best mulig praktiske arbeidsvilkår innenfor de økonomiske rammer vi råder over. →

Informasjon om saksutvikling og personalendringer med videre er kommet i et godt spor og videreutdannings-programmene får stor oppslutning.

Rettsavdelingene ledes av en lagmann med bistand fra nestleder (også lagmann) og seksjonsleder.

Administrasjonsavdelingen består av 3 enheter; regnskapsenhet, journal- og ekspedisjonsenhet og en IT-enhet. Staben består av en rådgiver, huskoordinator, sekretær foruten direktør som leder og har det overordnede ansvar for de administrative funksjoner.

I 2008 ble det foretatt enkelte organisasjonstilpassinger for å klargjøre linjer og struktur. Dette innebærer bl.a. direkte personalansvar for seksjonslederne overfor saksbehandlerne i den enkelte avdeling med direkte linje til direktør. Det er gjennomført et internt lederutviklingsprogram for seksjonslederne i våre rettsavdelinger og vår ankeavdeling.

Ressurssituasjonen og arbeidsmiljø

Den viktigste miljøfaktor i Borgarting er antakelig ressurssituasjonen til enhver tid. Selv om det nok gir mye energi å se at embetet lykkes med å nedarbeide sine restanser, vil det nåværende arbeidspress ikke kunne opprettholdes på sikt. Vi får meget god hjelp av våre ekstraordinære og tilkalt dommere, som i høyeste grad bidrar til at sakene kommer på berammelseskartet. Men siden disse verken har saksforberedelse eller domsskriving, øker belastningen på de faste dommerne og saksbehandlere proporsjonalt med bruken av disse ressursene.

De konstituerte dommerne bidrar i betydelig grad, også ved domsskriving og i noen grad med saksforberedelse. Men det sier seg selv at det alltid vil være en opplæringsfase, som for de fleste konstituerte utgjør en betydelig andel av deres samlede engasjementstid. Dessverre har vi opplevd at noen av våre kolleger har måttet gi seg før tiden, permanent eller for en lengre periode, det være seg grunnet tidlig pensjonering, langvarig sykdom eller annet. Det har imidlertid vist seg at det ikke er noen automatikk i vi får erstattet dommere som går ut i lengre permisjoner.

Uklarheten rundt det som kan forventes å være vår ressurssituasjon fremover oppfattes av mange som sterkt negativ og kan bidra til at den motivasjon som har vært utvist ved restansearbeidet kan svekkes over tid. Borgarting ligger helt på topp blant lagmannsrettene når det gjelder produktivitet pr. dommersårsverk, men det arbeidspress dette har medført de siste årene, kan vi ikke fortsette å utsette dommere og saksbehandlere for.

Mye arbeid, og tidvis frustrasjon til tross, 2008 ble et godt år for Borgarting.

Sykefravær

Sykefraværet i Borgarting lagmannsrett gikk ned i 2008. Samlet var sykefraværet i lagmannsretten 6,7 % i 2008, en reduksjon fra 7,5 % i 2007. Sykefravær på 3 dager utgjør 0,61 %, 4-16 dager utgjør 0,87 %. Langtidsfravær bidrar til den vesentligste delen med 5,22%, men også dette viser en reduksjon fra foregående år. Det arbeides aktivt med ulike tiltak for å ytterligere redusere sykefraværet.

Informasjon er en viktig faktor for vårt arbeidsmiljø. Lagmannsretten har mange muligheter for informasjonsutveksling i avdelingsmøter, fellesmøter og på intranett. Referater fra ledermøter legges fortløpende på intranettet og statistikken over saksavvikling m.v. holdes à jour og tilgjengelig samme sted.

At antallet ad hoc allmøter – og behovet for slike – er sterkt redusert, er et ytre tegn på at organisasjonen fungerer stadig bedre.

På budsjettet for 2008 var det svært lite ressurser til disposisjon for sosiale tiltak og videreutdanning. Det er skuffende og det vil på sikt kunne få uheldige konsekvenser dersom den ekstra innsats som ytes ”belønnes” med reduserte ressurser på alle områder. For kommende år forventer vi derfor et krafttak fra Domstol-administrasjonen og Justisdepartementet for å få forbedret domstolsøkonomien.

Kurs/Seminarer

Det tradisjonelle Bristolseminaret for dommerne ble avholdt 2. januar og temaene; tilståelsesrabatt, nye regler om DNA-registrering mv og ny tvistlov sett fra advokatenes side – alle temaene med eksterne foredragsholdere og med etterfølgende diskusjoner.

Det ble avholdt et to dagers høstseminar for dommerne på Sole Hotell der temaene var rettsmekling, retten til tolk og kompetente tolkere og straffens innhold med påfølgende diskusjon. Denne gang med både eksterne og interne foredragsholdere

Saksbehandlere hadde sitt årlige seminar. Denne gangen ble dette avholdt på Kielfergen.

I tillegg ser alle i lagmannsretten betydningen av og behovet for faglig oppdatering.

Vi har et aktivt Etterutdanningsutvalg som sørger for gjennomføring av interne seminarer med aktuelle temaer til enhver tid.

I 2008 ble det startet opp en seminarrekke for saksbehandlerne med tema av faglig karakter og tema knyttet til den daglige arbeidssituasjon. Det kan nevnes opplæring i nye bestemmelser i straffeprosessloven fra 1. juli 2008 som har betydning for saksbehandlerne daglige arbeid og kurs i stressmestring. Det tas sikte på 2 til 3 seminarer av denne type i halvåret.

Det er gjennomført Lederutviklingsprogram med seminarrekke over 4 dager for våre seksjonsledere, der det i hovedsak er fokusert på lederrollen og avtaleverket innen det arbeidsrettslige området.

Etterutdanning for dommerne

Våre dommere er med som deltakere og foredragsholdere i ekstern kursvirksomhet, både i regi av Kompetanseutvalget for dommere, Juristenes utdanningscenter og andre. De eksterne tilbudene blir supplert av interne kurs og seminarer med interne eller eksterne foredragsholdere. Disse arrangeres av lagmannsrettens interne etterutdanningsutvalg. Utvalget bestod pr. 1. januar 2008 av lagmann Siri Berg Paulsen (leder) og lagdommerne Espen Bergh, Anne-Mette Dyrnes og Inger Wiig.

Det er tradisjon for å avholde et dagsseminar i januar på Hotell Bristol i Oslo og et todagers høstseminar et sted utenfor Oslo. Videre avholdes det fagmøter eller lunsjmøter omtrent en gang i måneden. I 2008 ble høstseminaret delt

med et dagsseminar om tvisteloven i regi av Domstoladministrasjonen i Oslo og et påfølgende internt seminar neste dag på Sole hotell.

I 2008 ble følgende program gjennomført i etterutdanningsutvalgets regi:

Onsdag 2. januar: Bristolseminaret
Spesialrådgiver Hans-Petter Jahre: Tilståelsesrabatt
Førstestatsadvokat Knut Kallerud: Nye regler om DNA-registrering mv.
Advokatene Elisabeth Stenwig og Per Racin Fosmark: Ny tvistelov sett fra advokatenes side

Mandag 4. februar: Fagmøte
Høyesterettsdommer Gunnar Aasland: Ethiske regler for dommere

Mandag 3. mars: Fagmøte
Advokat Mette Y. Larsen: Forsvareretikk

Mandag 7. april: Fagmøte
Lagdommer Inger M. Dons Jensen: Fritz Moen-granskingen

Mandag 21. april: Fagmøte
Lagmann Ola Dahl: Erfaringer med ny tvistelov - Saksforberedelse

Mandag 2. juni: Lunsjmøte
Lagdommer Jakob Wahl: Klagenemnda for offentlige anskaffelser

Mandag 1. september: Fagmøte
Rådgiver Aina Mee Ertzeid: De nye reglene for fornærmedes stilling i strafferettspleien

Mandag 6. oktober: Lunsjmøte
Lagdommer Vincent Galtung: Ankeprøving i straffesaker

Fredag 17. oktober: Høstseminar Sole hotell
Lagdommer Anne Austbø: Rettsmekling
Lagdommer Arild Kjerschow: "Retten til tolk" - en realitet?
Rådgiver Liv Kolstad Zehou: Fallgruver for tolkebrukere
Prosjektleder Jan-Erik Sandlie: Samfunnsstraff og enkelte andre straffeformer
Ass. friomsorgsleder Liv-Torill Hansen: Samfunnsstraff sett fra Kriminalomsorgens ståsted

Mandag 3. november: Fagmøte
Lagdommer Ola Dahl: Erfaringer med tvisteloven - Ankeforhandling

Mandag 1. desember: Fagmøte
Høyesterettsdommer Magnus Matningsdal: Straffutmåling i lys av ny straffelov

Ansatte

Ved utgangen av 2007 var det 62 dommere i lagmannsretten – hvorav 42 % kvinner og 58% menn. Det er 42 saksbehandlere og ansatte i administrative funksjoner, hvorav 6 menn. Lagmannsretten har 2 utredere.

Endringer ansatte:

Nye lagdommere:

Bjørn Engstrøm

Nye saksbehandlere:

Frøydis Brænd-bibliotekar

Nye vikarer:

Henriette Evensen

Maria Heiberg Løvik

Serkan Gølbahce

Pia Kjellås

Ny utreder:

Mats Stenmark Iversen

Nye konstituerte dommere:

Erik Bratterud

Hanne Nymoen

Anne Herse

Erik Bredo Lund

Elin Holmedal

Anders Blix Gundersen

Hakon Huus-Hansen

Jostein Rovik

John Asland

Permisjon-dommere:

Egil F.Jensen(delvis studiepermisjon)

Brit Seim Jahre(delvis studiepermisjon)

Vincent Galtung (delvis studiepermisjon)

Mette Jenssen

Permisjon-saksbehandlere:

Anine Knutsen

Stine Hansen(delvis permisjon)

Monica Gran(delvis permisjon)

Kirsten Meyer(delvis permisjon)

Sluttet:

Birgitte Lorentzen

Solveig Schnitler

Ingeborg Sunde

Eks.ord.lagdommer Hans Petter Lundgaard

Nye ekstraordinære lagdommere:

Tormod Rafgård

Erik Dagfinn Elstad

Anne Marie Stoltz

Nytt utstyr i salene

I desember i 2008 fikk vi installert fast audiovisuelt utstyr i 4 av våre saler, dvs. fastmontert projektor i taket, kobling til pc i aktørbord og dvd/vhs-spiller under dommerbordet. Dette styres med et trådløst panel med touch-screen. Så langt økonomien tillater, vil dette utstyret blir montert i flere saler i tiden fremover.

Praksisplass – jusstudenter

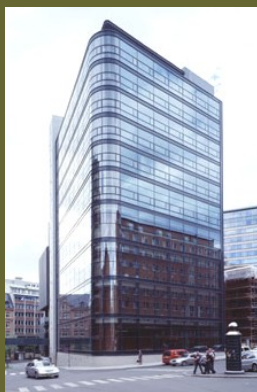
Borgarting lagmannsrett deltar i praksisplassordningen ved Universitetet i Oslo, Juridisk fakultet. Ordningen er etablert for å gi jusstudentene forståelse av praktisk juridisk arbeid og av de krav arbeidslivet stiller til juridisk kunnskap og juridisk yrkesutøvelse. Samtidig er tanken å gi impulser til læringsprosessen.

Praksisordningen omfatter en kortvarig forberedende undervisning, en utplasseringsperiode og rapportskriving. Gjennomføres alle tre aktiviteter godkjennes praksisen som valgfag. Ordningen er beregnet på studenter som er kommet relativt langt i studiet.

Borgartings bidrag består i å stille tre praksisplasser til rådighet for fakultetet. Studentene får opplæring i saksbehandlingssystemet og de får utføre forberedende juridisk tilrettelegging ved saker som behandles skriftlig (ankeprøving i straffesaker og anker over kjennelser og beslutninger i sivile saker).

De får også anledning til å arbeide med saksforberedelse, delta som protokollførere i lagrettesaker og følge ankeforhandlinger i både straffesaker og sivile saker så langt dette lar seg innpasse i berammelsesprogrammet de seks ukene utplasseringen varer.

I 2008 har tilsammen seks studenter hatt praksisplass i Borgarting lagmannsrett, tre i perioden 18. februar - 28. mars og tre i perioden 22. september - 31. oktober.

Ny stilling: Huskoordinator

Britt Lise Hagen ble ansatt som huskoordinator 01.12.2008. Hennes arbeidsoppgaver er å koordinere alle henvendelser i forbindelse med drift av lagmannsrettens lokaler, innkjøp av inventar og rekvisita samt utarbeiding og vedlikehold av inventaroversikter, ansvar for renhold, vitnestøtteordningen, besøk av skoleklasser, rettergangsbotter, søkerlister og diverse administrative oppgaver. Britt Lise har vært ansatt 12 år i lagmannsretten. Hun har arbeidet i våre dømmende avdelinger, avdeling 4 (kjæremål), IT samt rettsmeklingsavdelingen. Britt Lise sier dette om arbeidet som huskoordinator: *”Det er mange praktiske utfordringer ved huset både eksternt overfor utleier og andre underentreprenører samt internt overfor ansatte. I tillegg er det også en del administrative oppgaver, og dette er en fin kombinasjon for meg.”*

Qigong i lagmannsretten

I 2008 har lagdommer **Bjørn Engstrøm** (bildet) ledet qigong-trening for ansatte i lagmannsretten. Mandag ettermiddag har deltakerne møttes i 11. etasje for å trene qigong. På fine sommerdager foregikk treningen ute på takterrassen. Qigong består av gjentatte enkle pust- og bevegelsesteknikker for bedre helse og velvære, og for å få mer energi og overskudd. Qigong har vært praktisert daglig i Kina i mange tusen år, og etter hvert har denne treningsformen også spredt seg til vestlige land. ”Qi” er det kinesiske ordet for livsenergi eller livskraft, mens ordet ”gong” ofte oversettes med ”å praktisere” eller ”å arbeide med”.

Historiske glimt - fra lagting til ankedomstol

Som vi har skrevet om i årsmeldingen for 2003, flyttet de tradisjonelle lagtingene inn til byene på 1300-tallet, og lagmannens deltakelse på bygdetingene opphørte i praksis. Ved forfallet etter svartedauden mistet lagtingene på Østlandet også i stor utstrekning sin betydning som hoveddomstoler. Borgartinget fungerte mest som en lokal domstol for bygdene omkring. Sakene ble heller avgjort ikke på de tradisjonelle lagtingene, som skulle holdes til faste tider, men på lagmannsstevner som lagmannen holdt når det passet. Dômen mistet sin rolle, og flere og flere saker ble avgjort av lagmannen alene. Dette endret seg igjen på 1400-tallet. Dômen ble reetablert i de fleste saker, og retten besto nå av lagmannen sammen med dômen. Sakene ble behandlet på "rådstuen" i byene, og lagmannen oppnevner stort sett en dôm av byens rådmenn. Etter hvert ble den gamle betegnelsen lagting tatt i bruk på rettsmøtene, og dômen skiftet navn til lagrette. Selv om det ikke var noen klar instansrekkefølge mellom bygdetingene, som hadde eksistert gjennom hele middelalderen, og lagtingene, utviklet allikevel forholdene seg slik at lagmannen med sine lagrettemenn – lagretten – i praksis ble en overordnet domstol i forhold til bygdetingene. Etableringen av rådstuerettene som underdomstol i byene i 1607 styrket også denne tendensen. Bøndene på bygdetingene fikk etter hvert en tendens til å henvise sakene til lagmannen når de syntes de ble for vanskelige. Bl.a. som følge av dette samtykket Christian IV i 1591 i å la bøndene få en edsvoren skriver som kunne skrive for bøndene og undervise dem. Utover på 1600-tallet ser vi at både sorenskriver og lagmann styrker sin dommerautoritet på bekostning av

lagrettemennene, som i realiteten blir rettsvitner og ikke reelle meddommere.

At instansrekkefølgen ikke var klar, kan vi se av domsprotokollene til Borgartingslagmannen Jens Nielsen fra 1607-1615, som vi også har sitert fra i årsmeldingen for 2004. Flertallet av behandlede straffesaker er ikke ankesaker, men åpenbart pådømt av lagmannen sammen med en lagrett fra det berørte bygdelaget. Et eksempel er en dramatisk drapssak fra "Vamma skipreide" som ble pådømt på Fredrikstad rådstue 16. oktober 1609 av lagmannen med 12 lagrettemenn fra Indre Østfold, deriblant Niels Bartskjær og Oluf Svenske, og i overvær av borgermesteren og flere rådmenn. Dommen beskriver hvordan tiltalte Niels Skomaker innfant seg i Christen Smidts hus, hvor det var flere forsamlet, og kom i trette med Anders Svendsøn, som "opsprang fra Bordet och bleff holden af Niels Andersen Skomager og Niels Skreder udi Benken", hvorefter "Niels draberen uppspringer med en Kniff och stockidt Anders som faldt i sin Arm, hvoraff han fich sit Banesaar". En nødvergeinnsigelse nådde ikke frem under henvisning til "Mannhelge Bolcken 13. Capitell" og domsslutningen var at "Niels draberen bør weere for samme sin Gierning fredloss".

Andre saker var mindre dramatiske, og vi kan blant annet se av protokollene at rettsmekling ikke er noe nytt. 15. oktober 1610 er det protokollert:

Niels Asak udi Svinesund bleff forliget med Anne Koperslager for det fadt Øll hand hafde tagit fra hende och derfor haffuer Loffuet hinde xv Riksmark at betalle hinde her i byenn innen 14 dager her nest efter.